Ondernemers in de coronacrisis

Tijd voor schuldhulp 2.0

In een vorige artikel¹ sprak de auteur de wens uit dat schuldhulpverlening voor de ondernemer met problematische schulden door digitalisering zou verbeteren. Voorts hoopte zij op erkenning van deze schuldenproblematiek, zodat we het taboe op falen doorbreken en er beter mee omgaan.

DOOR Jacqueline Zuidweg

Het is eind mei 2020 en we zitten aan het begin van een nog niet te overziene economische crisis door de impact van het COVID-19 virus.

De overheid heeft met haar steunmaatregelen de eerste overlevingspakketten geboden, maar nu de 'opening-up' van de economie nog zeer traag gaat en zeer onzeker is, nemen de zorgen en slapeloze nachten van vele ondernemers toe.

Gemeenten zijn inmiddels bedolven onder de aanvragen voor de Tozo-regeling.² Deze regeling is gebaseerd op het al bestaande Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Zo kan er voor maximaal drie maanden inkomensondersteuning tot aan het sociaal minimum worden verstrekt en is er daarnaast de mogelijkheid tot het aanvragen van een lening voor bedrijfskapitaal.

De regeling kende in de eerste drie maanden soepelere toekenningsvoorwaarden, met name voor de aanvraag voor inkomensondersteuning. Zo past de gemeente de levensvatbaarheidstoets niet toe (het gaat dus sneller), je hoeft het geld niet terug te betalen (het gaat om een gift) en er was geen sprake van een vermogens- of partnertoets. Reden waarom minister Koolmees een beroep deed op ieders moraliteitsbesef en vroeg om geen misbruik te maken van deze regeling. Inmiddels hebben de nieuwe steunmaatregelen strengere voorwaarden.³

Voor de aanvraag voor een lening bedrijfskapitaal voert de gemeente wel een vermogenstoets uit. Gevraagd wordt hoeveel winst je per maand verwacht in de komende maanden en of je inkomsten hebt naast je bedrijf, zoals loon uit dienstverband of uitkering. Het renteper-

centage van 2 procent voor deze lening tot maximaal 10.157 euro is overigens een stuk redelijker dan de 8 procent van de normale aanvraag voor een Bbz-lening voor benodigd bedrijfskapitaal. En fijn dat een eventueel inkomen van een partner dat boven bijstandsniveau ligt geen belemmering vormt, terwijl dat nog wel zo is bij de normale aanvraag voor een Bbz-lening. Mogelijk dat dit in de toekomst kan bijdragen tot het zo gewenste schrappen van deze onredelijke belemmerende voorwaarde van het sociale Bbz-vangnet.

Uit de crisis

De lockdown-maatregelen treffen ondernemers uit nagenoeg alle branches en de vragen die het meest leven onder ondernemers zijn: kan ik mijn bedrijf weer rendabel krijgen en zo ja, op welke termijn? Beantwoording van die vragen ligt een stuk lastiger. Dat zal per ondernemer en per branche heel verschillend zijn. Neem bijvoorbeeld de ondernemers uit de detailhandel. Zij zijn gedurende de lockdown-periode grotendeels geopend geweest. Afgezien van de tuincentra en de doe-het-zelf-winkels heeft het merendeel van deze ondernemers grote verliezen geleden en dit terwijl ze er voor deze crisis vaak ook al niet goed voorstonden. Verschillende grote ketens sloten de afgelopen jaren hun deuren (V&D, Coolcat, Sissy Boy – onlangs heropend) of waren net afgeslankt (Intertoys, DA). Daarnaast blijkt dat nu vooral zzp'ers met weinig vet op hun boten zwaar worden getroffen. Niet echt een verrassing als je bedenkt dat de zzp'er al jaren de grootst groeiende groep

nieuwe werkende armen is volgens de cijfers van het CBS.⁴ Vooral horecaondernemers, taxichauffeurs, sportinstructeurs, kappers en uitvoerend kunstenaars hebben vergeleken met andere zzp'ers weinig reserves opgebouwd, zo blijkt uit onderzoek dat het CBS en TNO al voor de crisis hebben gedaan naar de financiële buffers van zelfstandigen.⁵

Plan B

Belangrijk voor elke ondernemer, of je nu zzp'er of mkb'er met personeel bent, of het nu crisis is of niet, is dat je niet alleen een bedrijfsplan maakt bij de start, maar dat je ook een plan B achter de hand hebt. Daar blijft het niet bij: je past je bedrijfsplan met regelmaat aan op nieuwe benodigde strategie en ook je plan B met bij voorkeur verschillende worstcase-scenario's. Altijd goed om iets van een leidraad te hebben bij crisissituaties.

Veel ondernemers verkeren momenteel nog in de overlevingsfase, dus wat is er nodig om zakelijk en privé te overleven? Waar kan de ondernemer op besparen, welk uitstel kan worden verkregen en van welke steunmaatregelen kan er gebruik worden gemaakt? Maar ook: hoe lang houdt de ondernemer dit zakelijk en privé nog vol?

Voor onder anderen kappers, nagelstylisten en fysiotherapeuten is er sinds 11 mei jongstleden weer voorzichtig zicht op toekomst en daarmee is ook de financiële toekomst weer enigszins voorspelbaar. Daarbij is belangrijk of het financiële gat dat is geslagen, en dat is in veel gevallen zowel zakelijk als privé, de toekomstige levensvatbaarheid niet bedreigt. Belangrijk is dat de ondernemer tijdig inzicht

krijgt, indien nodig om hulp vraagt bij de bepaling van zijn levensvatbaarheid en daardoor snel duidelijkheid krijgt over zijn financieringsmogelijkheden. Aangezien hulp vragen niet in het DNA zit van menig ondernemer – dit in tegenstelling tot gratis geld aanvragen – zal de latente hulpvraag snel stijgen. Belangrijk dus om de ondernemers naast de vraag om hulp vanuit de steunmaatregelen ook de vraag om hulp bij financiële problemen te laten stellen en de drempel hiervoor te verlagen. Daarbij kan de gemeente een faciliterende rol spelen.

Hulp van gemeente

Onder druk wordt alles vloeibaar en *never let a good crisis go to waste*, zoals Winston Churchill ons leerde. Hoe kan de overheid nog meer de helpende hand bieden? Voor die ondernemers die nog in de lockdown-positie zitten, zullen de steunmaatregelen grotendeels worden verlengd. Maar hoe ver willen we de helpende hand van de centrale overheid en de gemeente laten reiken? Voor deze crisis bestond de hulp door gemeenten vooral uit de inzet van de Bbz-regeling (met al haar beperkingen voor de ondernemer met een partner met een inkomen boven het sociaal minimum) en door beperkte inzet van schuldhulpverlening. Beperkt, aangezien veel gemeenten nog steeds menen dat een ondernemer zelfredzaam dient te zijn, en daarnaast nog niet zijn doordrongen van het feit dat ze als gemeente de wettelijke plicht hebben om elke ondernemer als natuurlijk persoon met problematische schulden ook schuldhulpverlening te bieden.

Vroegsignalering

Zowel de inzet van de Bbz-regeling als de inzet van schuldhulpverlening is laat en vaak te laat in het traject. Daar waar voor de particulier met problematische schulden preventie en vroegsignalering hoog in het vaandel staan bij menige gemeente, staat vroegsignalering van schulden bij ondernemers nog in de kinderschoenen. Deze uitzonderlijke tijden, met tienduizenden of inmiddels honderdduizenden aanvragen voor gebruikmaking van de steunmaatregelen, bieden in ieder geval één lichtpunt: de ondernemer met (problematische) schulden is meer in beeld.

In Flevoland is zes jaar geleden Stichting MKBDoorgaan⁶ al gestart met het

Figuur 1

organiseren van vroegsignalering van (financiële) problemen en het bieden van hulp. De vroegsignalering is georganiseerd in samenwerking met alle partijen die zich in het netwerk van de ondernemer bevinden en vaak eerder zien dat er hulp nodig is dan de ondernemer het zelf signaleert. Zo worden ondernemers attent gemaakt op de gratis dienstverlening van MKBD door de Kamer van Koophandel Nederland, banken, financieringsinstellingen, accountants en schuldeisers. Inmiddels fungeert MKBD als een eerstelijnsvoorziening voor ondernemers, dus als een soort huisarts die doorverwijst naar de specialist. Zo wordt gemacht met de juiste financieringsinstelling (reguliere banken, maar ook Qreditis, crowdfunding, investeerders en de Bbz-afdeling van de gemeente), coach en/of bedrijfskundige. Tot nu toe zijn ruim 1400 bedrijven tijdig geadviseerd,

heeft 94 procent van die ondernemers kunnen doorgaan met hun bedrijf en hebben 3100 werknemers hun baan behouden. De overige 6 procent is begeleid bij het stoppen van het bedrijf, met eventuele inzet van schuldhulpverlening via de gemeente.

Pilot Speedhulp

Kijken we nu naar de ondernemer die door de coronacrisis in de financiële problemen is gekomen, dan is dit een iets andere ondernemer dan degene die zich normaliter tot de gemeente wendt. Deze ondernemer wordt wellicht voor het eerst geconfronteerd met problematische schulden en verkeert nog maar kort in deze financieel penibele situatie. Verwacht mag worden dat er minder psychosociale problematiek een rol zal spelen en (hoera!) de boekhouding goed op orde zal zijn. Zowel de gemeente, de

De toekomst van menig ondernemer is onzeker.

ondernemer als zijn klanten zijn erbij gebaat dat het bedrijf, indien levensvatbaar, zo snel mogelijk door kan gaan. Daarom start in Flevoland in opdracht van het Zelfstandigen Loket Flevoland de pilot Spoedhulp aan ondernemers. Deze pilot zal bij bewezen succes kunnen worden gedupliceerd naar alle vergelijkbaar georganiseerde regio's in Nederland. Kracht van de pilot is het gebruikmaken van wat er al is; hij is daarvoor snel schaalbaar. Deze versnelde hulpprocedure is bedoeld voor ondernemers die aantoonbaar door de coronacrisis in de problemen zijn gekomen. Betrokken bij deze pilot zijn, naast het ZLF: MKBDoorgaan.nl, MKBDoorstartfonds, Rechtbank Midden-Nederland en Kredietbank Nederland.⁷ De pilot gaat uit van screening met bijpassende hulp aan de hand van een trechtermodel, afgebeeld in figuur 1.

Het model zit als volgt in elkaar:

1. Screening met advies en warme overdracht

Ondernemers kunnen zich digitaal aanmelden via eerstelijnsvoorziening MKBDoorgaan.nl. Er volgt dan een informeel gesprek (luisterend oor) en warme overdracht voor ondernemers die via private of publieke partijen mogelijk 100 procent (her)financiering kunnen krijgen.

2. Bij twijfel over (voldoende) financiering en levensvatbaarheid wordt een Quickscan-analyse (QS) uitgevoerd door bedrijfskundigen van MKBD en op basis van de uitkomst vindt een

warme overdracht plaats naar partijen in de markt voor bijvoorbeeld herfinanciering, of wordt begeleiding geboden bij het realiseren van uitstel van betaling, het treffen van een betalingsregeling en/of inzet van coaching of bedrijfskundig advies.

3. Is de onderneming levensvatbaar maar is schuldsanering nodig, dan wordt de normale procedure via de gemeente ingezet, maar wel veel sneller. Voor ondernemers met een levensvatbaar bedrijf die in aanmerking komen voor Bbz-krediet, vindt een versneld maar uiteraard wel degelijk onderzoek naar levensvatbaarheid plaats. Voor ondernemers die buiten de Bbz-regeling vallen, vindt eveneens een versneld onderzoek naar levensvatbaarheid plaats en is in Flevoland kredietverstrekking mogelijk via het MKBDoorstartfonds (de kredietverstrekking wordt uitgevoerd via de Kredietbank Nederland). Zodra er duidelijkheid is dat er krediet verstrekt kan worden, start de versnelde schuldsanering door het indienen van een verzoekschrift tot toelating tot de surseance van betaling met tegelijkertijd deponering van een akkoord. De verificatievergadering wordt vervolgens bepaald en zo kan er een akkoord worden gerealiseerd in 2 tot 3 maanden tijd. Een hele versnelling, aangezien de gemiddelde looptijd van een minnelijk traject voor ondernemers nu 6 tot 9 maanden duurt. Deze route is geschikt voor

ondernemers zonder noodzakelijke beëindiging van lopende (arbeids-, huur)contracten. Wat verder helpt bij het realiseren van een akkoord en daardoor het kunnen doorgaan met de onderneming is de aansluiting door de Flevolandse gemeenten bij Collectief Schuldregelen,⁸ een project van Schuldenlab, waardoor snellere verificatie van schulden een vooraf instemming met het akkoord mogelijk is. Voor ondernemers met noodzakelijke beëindiging van contracten, maar wel met een levensvatbare onderneming, is er de mogelijkheid om binnen een faillissement een akkoord aan te bieden. Ook dat is kansrijker als financiering en medewerking van schuldeisers aan het akkoord vooraf in kaart zijn gebracht.

4. Stoppen met onderneming en schuldsanering nodig

Hiervoor wordt de normale weg van minnelijke regeling ingezet met mogelijk inzet van het dwangakkoord. Overigens zal ook daar versnelling mogelijk zijn door de aansluiting bij Collectief Schuldregelen. De saneringskredieten worden aangevraagd bij de Kredietbank Nederland.

5. Indien geen minnelijke regeling mogelijk is, dan wordt de ondernemer of ex-ondernemer naar Wsnp of faillissement begeleid.

We hopen snel met deze pilot van start te gaan. Ondernemen blijft risico nemen en risico lopen, maar in deze tijden wordt zelfredzaamheid van de ondernemer niet meer als vanzelfsprekend gezien en kan het taboe op falen iets worden doorbroken. Door de krachten te bundelen, publiek en privaat, kunnen we ook iets moois aan deze crisis overhouden. ■

Jacqueline Zuidweg is directeur van MKBDoorgaan.nl, Schulden.nl en Zuidweg & Partners. jzuidweg@zuidweg-partners.nl

Noten

- 1 Sociaal Bestek, juni 2018
- 2 Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers; zie rijksoverheid.nl
- 3 Zie rijksoverheid.nl
- 4 Zie CBS.nl
- 5 Zie CBS.nl
- 6 Zie mkbdoorgaan.nl
- 7 Kredietbanknederland.nl
- 8 Zie Schuldenlab.nl